

Børn i familier med lave indkomster - hvor mange, hvor længe, hvem og hvorfor?

25.000 eller flere børn lever i familier med lav indkomst - 7.200 i tre år i træk

I 2015 – det seneste år med tilgængelige oplysninger for hele befolkningen – var det mindst 25.000 børn i Danmark, der levede i familier, hvor indkomsten efter skat var mindre end minimumsbudgettet (figur 1), som kun dækker et beskedent forbrug, se næste side. Det svarer til 2,1-2,5 pct. af alle børn under 18 år, eller til antallet af børn i Lyngby-Tårnbæk og Rudersdal kommuner, eller i Ishøj, Brøndby og Greve kommuner tilsammen.

Danmark havde ligesom andre lande tidligere en fattigdomsgrænse, som også brugte en periode på tre år med lav indkomst som afgrænsning.

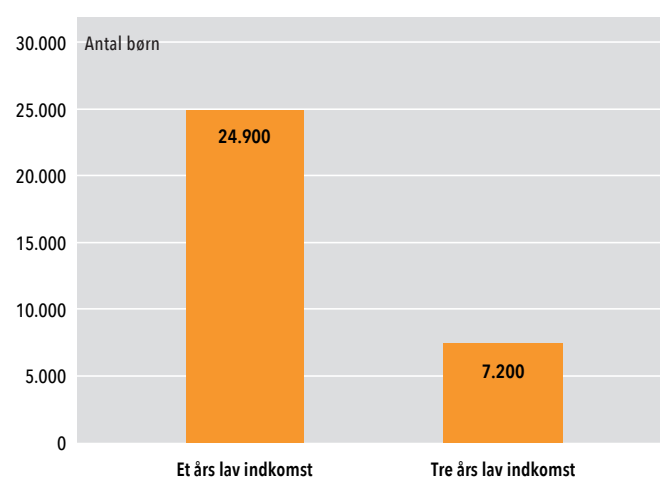
Opgjort på den måde er det 7.200 børn, som både i 2015 og to år tidligere havde oplevet indkomster under minimumsbudgettet (figur 1).

Det er stort set det samme antal børn, som bor i familier med lav indkomst, hvis afgrænsningen ikke er minimumsbudgetmetoden, men derimod at sådanne familier har mindre end halvdelen af medianindkomsten – nemlig i så fald 26.200 børn i ét år og 6.600 børn i tre år i træk.

Desuden viser det sig, at ni ud af ti børn i familier med lave indkomster er de samme, hvad enten man bruger medianmetoden eller minimumsbudgetmetoden.

”Tre år at leve i en familie med lav indkomst er under alle omstændigheder en lang periode af et børneliv – fx de tre første år i skolen – hvor der ikke er mange penge til rådighed til et almindeligt socialt liv med venner og kammerater”, siger seniorforsker Jens Bonke, ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Figur 1. Antal børn i familier med lav indkomst¹. 2015

¹ Den disponible indkomst i familien er mindre end forbruget opgjort efter et minimumsbudget, se næste side.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed

Børn i familier med lave indkomster

Hvor mange, hvor længe, hvem og hvorfor?

Jens Bonke
Anders Eiler Wiese Christensen

ROCKWOOL FONDEN FORBUDSLOST | SYDDANSK UNIVERSITETSFORLAG

Undersøgelsespublicering:
Jens Bonke og
Anders Eiler Wiese
Christensen.

Børn i familier med lave indkomster.

Hvor mange, hvor længe, hvem og hvorfor?

ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed
og Syddansk Universitetsforlag.

Lav indkomst - hvad er det?

Der har ofte været diskussion om, hvad en lav indkomst er, og om der er nogle, hvis indkomst er så lav, at man kan tale om fattigdom, og dermed om der er fattige børn i Danmark.

Det er der selvfølgelig ikke, hvis det handler om at leve under et eksistensminimum, hvor der hverken er mad på bordet, tøj på kroppen eller husly. Og man kan også spørge sig selv, om man er et fattigt barn, fordi man lever i en familie, som har mindre end halvdelen af, hvad der er almindeligt at leve for – det såkaldte medianbudget.

Det var anledningen til, at ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed sammen med CASA – Center for Alternativ Samfunds Analyse – bad 10 ekspertgrupper om at vurdere, hvad der skal til for leve et beskedent liv, som stadig lever op til alm. ernærings- og sundhedskrav, og som tillader et begrænset socialt samvær. Der skulle her ikke være plads til, at forældrene drikker en øl, ryger en smøg, foretager andet end discountkøb, at der er en bil i familien eller en ferietur med børnene.

For enlige med ét barn er minimumsbudgettet i gennemsnit opgjort til 153.730 kr. årligt, mens det for enlige med to hhv. tre børn er på 186.430 og 224.480 kr. For par er minimumsbudgetterne tilsvarende 209.370, 245.100 og 280.440 kr., når de har et, to eller tre børn (tabel 1), idet alle budgetterne varierer med alderen på børnene.

Tabel 1. Minimumsbudgetter for enlige og par med børn. 2015

	Minimumsbudget
Enlig med 1 barn	153.730 kr.
Enlig med 2 børn	186.430 kr.
Enlig med 3 børn	224.480 kr.
Par med 1 barn	209.370 kr.
Par med 2 børn	245.100 kr.
Par med 3 børn	280.440 kr.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed

De fleste af familierne med lave indkomster ligger relativt tæt på nævnte minimumsbudgetgrænser. Der er ikke desto mindre et vist gab mellem deres disponible indkomst og grænseværdierne for mange af disse familier.

For halvdelen af børnene hos enlige forældre med lav indkomst er familiens indkomst op til 10 pct. mindre end minimumsbudgettet, og for halvdelen af børnene hos par er familieindkomsten op til 11 og 15 pct. mindre end minimumsbudgettet.

Omkring 10 pct. af børnene – 2.500 børn – i familier med lave indkomster oplever dog, at indkomsten er mindre end halvdelen af minimumsbudgettets beløb.

Knap to år med lave indkomster i familien

Flere undersøgelser har peget på, at det kan være problematisk for børn at opleve lave indkomster i familien, både mens det står på og også senere hen i livet, hvor den snævre økonomi kan sætte sine spor. Jo kortere periode med lav indkomst, desto mindre skade må man forvente, den gør.

Den gennemsnitlige periode med lav indkomst i danske familier (med lav indkomst) er indenfor de seneste 10 år omkring 2 år. For knap to-tredjedele af børn i familier med lav indkomst er der også lav indkomst året efter, og for knapt hvert tiende barn er det femte år i træk, at der er lav indkomst i familien.

Omvendt, for dem, der efter at have haft lav indkomst er ude af den situation året efter, er det 90 pct., som også er det to år efter, og 95 pct. som efter to år uden lav indkomst også er det i det tredje år.

Er man først kommet fri af den lave indkomst, er risikoen for at komme tilbage altså relativt beskedent, samtidig med at den lave indkomst for nogle få har bidt sig fast for en længere periode.

Hvert tiende barn oplever ikke kun lav indkomst, men også betydelig gæld i familien

Selvom lav indkomst, som vi definerer den, i sig selv giver anledning til et minimalt forbrug på en række områder og også en begrænsning i ens sociale liv, kan renter på gæld oveni gøre situationen endnu mere problematisk.

For alle børnefamilier med lave indkomster udgør renteudgifterne i gennemsnit 10 pct. af den disponible indkomst i familien, mens den for hver tiende af disse familier er på mere end en femtedel af deres disponible indkomst.

For familier med stor gæld er der mulighed for gælds-rådgivning og i nogle tilfælde også gældssanering. Det sidste kræver dog, at gælden af en domstol bliver vurderet som håbløs, uden udsigt til at man selv kan betale den tilbage.

Hvilke børn regner vi med?

For at tælle med som barn i en familie med lav indkomst, må familien

- ikke have negativ indkomst
- forældrene ikke være under uddannelse
- der skal foreligge indkomstoplysninger for forældrene
- formuen skal være under 100.000 kr. pr. voksen (2010-priser)
- barnet skal være under 18 år.

Det betyder, at godt otte pct. af alle børn ikke indgår i denne undersøgelse – hvad enten forældrene har lave eller ikke-lave indkomster.

Er der blevet flere børn i familier med lave indkomster?

Når vi ser på udviklingen i antallet af børn i familier med lave indkomster, har den været faldende siden 2010. Dengang var der 31.000 mod 24.900 i 2015, dvs. et fald netop i en periode, hvor konjunktursituationen er blevet bedre.

En del af faldet i antallet af børn i familier med lave indkomster kan dog tilskrives, at vi her, ligesom i andre undersøgelser, har set bort fra børn i familier, hvor forældrene studerer, og derfor forventes at kunne låne penge her og nu billigt eller i hvert fald se frem til en større

indkomst sidenhen. Medregnes sådanne børn, hvis forældre altså ikke har mere end andre børn i familier med lave indkomster, er der ”kun” blevet 3.400 færre børn i familier med lave indkomster siden 2010.

Samtidig er det værd at være opmærksom på, at nærværende undersøgelse af datamæssige grunde ikke går længere frem end til 2015. Siden da er der indført loft over og andre reduktioner i flere offentlige overførselsindkomster, som påvirker personer og familier med lave indkomster.

Flere børn i parfamilier end hos enlige oplever lave indkomster

Der er ca. 10.000 børn hos enlige og ca. 14.000 børn i parfamilier med lave indkomster. *Andelen* af børn, som oplever lave indkomster, er dog noget højere hos enlige – 4,9 pct. mod 1,3 pct. for par.

Risikoen for at være barn af en ledig med lav indkomst er ikke overraskende væsentlig større, end hvis forælderen er beskæftiget – 12 overfor 5 pct. For børn hos parforældre er der også større risiko for lav indkomst, hvis begge er ledige, end hvis de er beskæftigede – 15 overfor 1,5 pct. Hvis kun den ene forælder er ledig og den anden beskæftiget, er risikoen for lav indkomst 6 pct.

Det ændrer dog ikke på, at der er flere af forældrene med lave indkomster, der er i beskæftigelse i størstedelen af året, hvilket afspejler, at der ganske enkelt er mange flere beskæftigede end ledige blandt både enlige og par.

Børn af ikke-vestlige forældre oplever hyppigere lave indkomster

Det er især blandt forældre fra et ikke-vestligt oprindelsesland, at man finder lave indkomster. Det gælder såle-

des for 11-14 pct. af børnene i disse familier, at der er lav indkomst, mens det forekommer i 4 pct. hos enlige med dansk eller andet vestligt oprindelsesland og 0,6 pct. hos tilsvarende danske og vestlige parforældre.

Antallet af børn hos forældre med ikke-vestligt oprindelsesland er dog ikke større end hos danske og andre vestlige forældre, nemlig omkring 12.000 børn i hver gruppe. Det skyldes helt enkelt, at antallet af børn med danske forældre er dominerende i Danmark.

Flere børn i familien - lavere indkomst

Det er hovedsageligt i familier med flere børn, at der forekommer lave indkomster, når alle medlemmernes forbrug skal dækkes. For enlige med tre børn gælder det 7 pct. overfor 4-5 pct. for enlige med to eller ét barn.

For par med tre børn er det 1,6 pct., hvor der er lave indkomster, mod 1,3-0,8 pct. i familier med et eller to børn. Forskellene her er dog for usikre til at kunne konkludere, at risikoen for lav indkomst afhænger af antallet af børn i parfamilier.

Exit fra lav indkomst - find en partner eller et fuldtidsjob

Hvis man som enlig skal ophøre med at have lav indkomst og dermed små forbrugsmuligheder, er én mulighed, at ét af børnene flytter hjemmefra. En anden mulighed er at få et fuldtidsarbejde, og en tredje er at finde en partner.

Den sidste strategi – at finde en partner – giver ikke nødvendigvis den dobbelte indkomst, men det at være to voksne giver stordriftsfordele, så man kan få mere ud af pengene. Hvor knap hver anden er ude af problemerne med den lave indkomst efter et år, er det 80 pct. for dem, der finder en partner.

For par er et fuldtidsjob noget af det vigtigste, hvis indkomsten skal komme op over minimumsbudgettet, mens et barn, der flytter hjemmefra, ikke er forbundet med en lige så stor sandsynlighed for at komme op over budgetgrænsen.

Omvendt når det drejer sig om at komme under minimumsbudgettet, altså at få en lav indkomst. Så er det især det at miste et fuldtidsjob, der betyder lav indkomst for enlige og i et vist omfang også for par.

Familier med lave indkomster har også andre problemer

For familier med lave indkomster gælder ikke overraskende, at deres forbrugsmuligheder er mindre end andres forbrugsmuligheder, og at det dermed kan være vanskeligere at få ”enderne til at mødes” i dagligdagen. Det har betydning for både voksne og børn, at der er råd til færre ting, og at deltagelse i sociale aktiviteter kan være mere begrænset end for andre med større indkomster.

Det gælder også for andre forhold, såsom forskellige afsavn, sundhedstilstand, tilfredshed med ens sociale

relationer og tilfredshed i almindelighed, at de hænger sammen med lave indkomster i familien, hvad enten det er lave indkomster, der giver problemer, eller det er problemerne, der giver lave indkomster.

Under alle omstændigheder er en lav indkomst en indikation på, at der også ofte er andre, ikke-økonomiske problemer i familien, hvilket med stor sandsynlighed tilsammen har en negativ påvirkning af børns velfærd.

Læs mere om
minimumsbudgettet
[her](#)

Og beregn selv
minimumsbudgettet i
budgetberegner.rff.dk

Nyt fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed. (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i Enheden. Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse. Du kan se andre udgivelser fra forskningsenheden på: www.rockwoolfonden.dk/forside/forskning